

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (yhdeksäs jaosto)

7 päivänä huhtikuuta 2022*

Ennakkoratkaisupyyntö – Valtiontuet – Tukiohjelma pienten vesivoimalaitosten rakentamiseen – Alppi- ja vuoristomajat, joita ei ole liitetty sähköverkkoon – Euroopan komission hyväksyntä – Voimassaoloajan päättymisen

Yhdistetyissä asioissa C-102/21 ja C-103/21,

joissa on kyse kahdesta SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jotka Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen (Bolzanon maakunnan hallintotuomioistuin, Italia) on esittänyt 9.2.2021 tekemillään päätöksillä, jotka ovat saapuneet unionin tuomioistuimeen 18.2.2021, saadakseen ennakkoratkaisun asioissa

KW (C-102/21) ja

SG (C-103/21)

vastaan

Autonome Provinz Bozen,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (yhdeksäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja S. Rodin sekä tuomarit J.-C. Bonichot (esittelevä tuomari) ja O. Spineanu-Matei,

julkisasiamies: L. Medina,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

- KW, edustajinaan S. Pittracher ja H. Wild, Rechtsanwälte,
- SG, edustajanaan M. Durnwalder, Rechtsanwalt,
- Euroopan komissio, asiamiehinnään A. Bouchagiar, C. Kovács ja C-M. Carrega,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

päätettyään julkisasiamiestä kuultuaan ratkaista asian ilman ratkaisuehdotusta,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyynnöt koskevat SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan ja Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 (EUVL 2015, L 248, s. 9) 20 artiklan sekä 25.7.2012 annetun komission päätöksen C(2012) 5048 final, joka koskee valtiontukea SA.32113 (2010/N) – Italia: Energiansäästöä, kaukolämmitystä ja syrjäisten alueiden sähköistystä koskeva tukiohjelma Alto Adigessa / Etelä-Tirolissa (EUVL 2013, C 1, s. 7) (jäljempänä 25.7.2012 annettu komission päätös), tulkintaa.
- 2 Nämä pyynnot on esitetty asioissa, joissa asianosaisina ovat yhtäältä KW (asia C-102/21) ja SG (asia C-103/21) ja toisaalta Autonome Provinz Bozen (Bolzanon autonominen maakunta, Italia) ja jotka koskevat sellaisten tukien palauttamista, jotka viimeksi mainittu on myöntänyt 25.7.2012 annetulla komission päätöksellä hyväksytyin tukiohjelman (jäljempänä riidanalainen tukiohjelma) nojalla.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Asetus (EU) N:o 651/2014

- 3 Tiettyjen tukimuotojen toteamisesta sisämarkkinoille soveltuviksi [SEUT] 107 ja [SEUT] 108 artiklan mukaisesti 17.6.2014 annetun komission asetuksen (EU) N:o 651/2014 (EUVL 2014, L 187, s. 1) 41 artiklassa, jonka otsikko on ”Investointituki uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen”, säädetään seuraavaa:

”1. Uusiutuvista energialähteistä tuotetun energian käytön edistämiseen myönnettävä investointituki on perussopimuksen 107 artiklan 3 kohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille soveltuvaa, ja se vapautetaan perussopimuksen 108 artiklan 3 kohdan mukaisesta ilmoitusvaatimuksesta edellyttäen, että se täyttää tässä artiklassa ja I luvussa säädetyt edellytykset.

--

7. Tuki-intensiteetti voi olla enintään:

- a) 45 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, jos tukikelpoiset kustannukset on laskettu 6 kohdan a tai b alakohdan mukaisesti;
- b) 30 prosenttia tukikelpoisista kustannuksista, jos tukikelpoiset kustannukset on laskettu 6 kohdan c alakohdan mukaisesti.

8. Tuki-intensiteettiä voidaan korottaa 20 prosenttiyksikköä, kun on kyse pienille yrityksille myönnettävästä tuesta, ja 10 prosenttiyksikköä, kun on kyse keskisuurille yrityksille myönnettävästä tuesta.

– –”

Asetus 2015/1589

4 Asetuksen 2015/1589 johdanto-osan 28 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tuen väärinkäytöllä voi olla sisämarkkinoiden toimintaan vaikutuksia, jotka voivat olla samanlaisia kuin sääntöjenvastaisen tuen vaikutukset ja joita sen vuoksi olisi torjuttava samankaltaisin menettelyin. Mahdollisesti väärinkäytetty tuki on, toisin kuin sääntöjenvastainen tuki, komission aiemmin hyväksymää tukea. Sen vuoksi komission ei tulisi saada käyttää takaisinperimistä koskevaa välipäätöstä tuen väärinkäyttötapauksissa.”

5 Asetuksen 2015/1589 1 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

– –

b) ’voimassa olevalla tuella’

– –

ii) hyväksytyjä tukia eli tukiohjelmiä ja yksittäisiä tukia, jotka komissio tai neuvosto on hyväksynyt;

– –

c) ’uudella tuella’ kaikkia tukia, eli tukiohjelmiä ja yksittäisiä tukia, jotka eivät ole voimassa olevaa tukea, mukaan lukien voimassa olevan tuen muutokset;

– –

f) ’sääntöjenvastaisella tuella’ uusia tukia, jotka on otettu käyttöön SEUT – – 108 artiklan 3 kohdan vastaisesti;

g) ’tuen väärinkäytöllä’ tukia, jo[i]ta tuensaaja on käyttänyt [SEUT 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22.3.1999 annetun neuvoston] asetuksen (EY) N:o 659/1999 [(EYVL 1999, L 83, s. 1)] 4 artiklan 3 kohdan taikka 7 artiklan 3 tai 4 kohdan tai tämän asetuksen 4 artiklan 3 kohdan taikka 9 artiklan 3 tai 4 kohdan nojalla tehdyn päätöksen vastaisesti;

– –”

- 6 Kyseisen asetuksen 4 artiklan, jonka otsikko on ”Ilmoituksen alustava tutkinta ja komission päätökset”, 3 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jos komissio alustavan tutkinnan jälkeen toteaa, että ilmoitetun toimenpiteen soveltuvuudesta sisämarkkinoille ei ole epäilyjä ja jos toimenpide kuuluu SEUT – – 107 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan, se päättää, että tuki soveltuu sisämarkkinoille, jäljempänä ’vastustamatta jättämistä koskeva päätös’. Päätöksessä on mainittava, mitä [Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen] mukaista poikkeusta on sovellettu.”

- 7 Mainitun asetuksen 13 artiklan, jonka otsikko on ”Tuen maksamisen keskeyttämistä tai sen tilapäistä takaisinperimistä koskeva välipäätös”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Annettuaan asianomaiselle jäsenvaltiolle tilaisuuden esittää huomautuksensa komissio voi tehdä päätöksen, jolla jäsenvaltio velvoitetaan tilapäisesti perimään takaisin sääntöjenvastaiset tuet, kunnes komissio on tehnyt päätöksen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille, jäljempänä ’takaisinperimistä koskeva välipäätös’, jos kaikki seuraavat edellytykset täyttyvät:

--”

- 8 Saman asetuksen 16 artiklan, jonka otsikko on ”Tuen takaisinperiminen”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sääntöjenvastaista tukea koskevissa kielteisissä päätöksissä komissio päättää, että asianomaisen jäsenvaltion on toteutettava kaikki tarpeelliset toimenpiteet tuen perimiseksi takaisin tuensaajalta, jäljempänä ’takaisinperimistä koskeva päätös’. Komissio ei saa vaatia tuen takaisinperimistä, jos tämä olisi unionin lainsäädännön jonkin yleisen periaatteen vastaista.”

- 9 Asetuksen 2015/1589 20 artiklassa, jonka otsikko on ”Tuen väärinkäyttö”, säädetään seuraavaa:

”Tuen väärinkäyttötapauksissa komissio voi aloittaa 4 artiklan 4 kohdan mukaisen muodollisen tutkintamenettelyn, sanotun kuitenkin rajoittamatta 28 artiklan soveltamista. Tämän asetuksen 6–9, 11 ja 12 artiklaa, 13 artiklan 1 kohtaa sekä 14–17 artiklaa sovelletaan soveltuvin osin.”

Italian oikeus

- 10 Riidanalainen tukiohjelma perustuu energian säästöä, uusiutuvia energialähteitä ja ilmastonuojelua koskevista säännöksistä 7.7.2010 annettuun maakuntalakiin nro 9 (Landesgesetz vom 7. Juli 2010, Nr. 9, Bestimmungen im Bereich der Energieeinsparung, der erneuerbaren Energiequellen und des Klimaschutzes), jossa säädetään muun muassa mahdollisuudesta myöntää tukea, jonka määrä on enintään 80 prosenttia investointikustannuksista, mikrovesivoimalaitosten rakentamiseen sähköenergian tuottamiseksi uusiutuvista energialähteistä omaan kulutukseen, jos sähköverkkoon liittäminen ei maantieteellisen sijainnin vuoksi ole mahdollista ilman asianmukaisia teknistä ja taloudellista panosta.

Pääasiat ja ennakkoratkaisukysymykset

- 11 Italian tasavalta ilmoitti 17.12.2010 komissiolle riidanalaisesta tukiohjelmasta SEUT 108 artiklan 3 kohdan nojalla. Komissio hyväksyi tämän tukiohjelman 25.7.2012 antamallaan päätöksellä.

Asia C-102/21

- 12 KW omistaa Bolzanon autonomisen maakunnan vuoristoalueella sijaitsevan alppilaitumen, jota ei ole liitetty yleiseen sähköverkkoon sen maantieteellisen sijainnin vuoksi.
- 13 Bolzanon autonominen maakunta myönsi riidanalaisen tukiohjelman mukaisesti 29.1.2018 antamallaan päätöksellä KW:lle 144 634 euron avustuksen, joka oli 80 prosenttia hänen henkilökohtaiseen käyttöön tarvitsemansa sähkön tuottamiseen tarkoitetun mikrovesivoimalaitoksen rakentamishankkeen tukikelpoisista kustannuksista.
- 14 Tämän jälkeen Bolzanon autonominen maakunta ilmoitti KW:lle, että koska riidanalaisen tukiohjelman voimassaolo oli päättynyt 31.12.2016, hänen hankettaan varten myönnettävän tuen oli noudatettava asetusta N:o 651/2014, jolla tukien sallittu taso rajoitettiin 65 prosenttiin tukikelpoisista kustannuksista.
- 15 Bolzanon autonominen maakunta peruutti 27.1.2020 antamallaan päätöksellä osittain päätöksensä myöntää tukea KW:lle ja alensi sen määrän asetuksen N:o 651/2014 mukaisesti 113 257,09 euroon.
- 16 Bolzanon autonominen maakunta vaati 14.2.2020 KW:tä palauttamaan liikaa maksetun tuen määrän korkoineen.
- 17 KW nosti näistä toimenpiteistä kumoamiskanteen Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozenissa (Bolzanon maakunnan hallintotuomioistuin, Italia).
- 18 Kyseinen tuomioistuin katsoo, että pääasiassa tulee esiin kysymys siitä, onko KW:lle myönnetty tuki valtioneuvoston oikeussäännöissä tarkoitettua ”voimassa olevaa” tukea. Tähän kysymykseen vastaamiseksi on määritettävä, oliko 25.7.2012 annettuun komission päätökseen perustuva riidanalaisen tukiohjelman hyväksyminen edelleen voimassa tuen myöntämispäivänä.
- 19 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että jos näin ei ole, KW:lle myönnetty avustus merkitsee tuen väärinkäyttöä ja että siinä tapauksessa on määritettävä, onko asetuksen 2015/1589 20 artiklaa tulkittava siten, että komission olisi pitänyt vaatia tuen takaisinperimistä.
- 20 Se lisää, että on myös tutkittava, voidaanko KW:lle myönnettyä tukea pitää sisämarkkinoille soveltuvana SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.
- 21 Tässä tilanteessa Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
 - ”1) Onko [25.7.2012 annetulla komission päätöksellä] hyväksytty tuki, joka kattaa 80 prosenttia menoista rakennettaessa mikrovesivoimalaitoksia tuottamaan uusiutuvista energianlähteistä sähköenergiaa omaa käyttöä varten Alppien vuoristomajoihin, joita ei voitaisi kytkeä sähköverkkoon ilman asianmukaista teknistä ja taloudellista panosta, päättynyt 31.12.2016?
 - 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:
 - a) Onko asetuksen 2015/1589 20 artiklaa tulkittava siten, että jos tukia on käytetty väärin ennen valtion viranomaisten toimenpidettä, komission on tehtävä takaisinperintäpäätös?

- b) Onko kyseinen tuki SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille soveltuva sillä perusteella, että sillä pyritään edistämään tietyn talousalueen kehitystä, vai onko se omiaan vääristämään kilpailua ja vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan?”

Asia C-103/21

- 22 SG omistaa Bolzanon autonomisen maakunnan vuoristoalueella sijaitsevan alppilaitumen, jota ei ole liitetty yleiseen sähköverkkoon sen maantieteellisen sijainnin vuoksi.
- 23 Bolzanon autonominen maakunta myönsi riidanalaisen tukiohjelman mukaisesti 31.8.2018 antamallaan päätöksellä SG:lle 115 011 euron avustuksen, joka oli 80 prosenttia hänen henkilökohtaiseen käyttöön tarvitsemansa sähkön tuottamiseen tarkoitettun mikrovesivoimalaitoksen rakentamishankkeen tukikelpoisista kustannuksista.
- 24 Bolzanon autonominen maakunta peruutti 27.4.2020 antamallaan päätöksellä SG:lle myönnetyn tuen myöntämispäätöksen osittain sillä perusteella, että riidanalaisen tukiohjelman voimassaolo oli päättynyt 31.12.2016. Se laski sen tuen, johon SG:llä oli oikeus asetuksessa N:o 651/2014 säädettyjen myöntämisperusteiden nojalla, uudeksi määräksi 92 604 euroa ja vaati SG:tä palauttamaan hänelle liikaa maksetun määrän korkoineen.
- 25 SG nosti näistä toimenpiteistä kumoamiskanteen Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozenissa.
- 26 Kyseinen tuomioistuin katsoo, että asiassa tulee esiin samanlaisia oikeudellisia kysymyksiä kuin asiassa C-102/21.
- 27 Tässä tilanteessa Verwaltungsgericht, Autonome Sektion für die Provinz Bozen, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko [25.7.2012 annetulla komission päätöksellä] hyväksytty tuki, joka kattaa 80 prosenttia menoista rakennettaessa mikrovesivoimalaitoksia tuottamaan uusiutuvista energianlähteistä sähköenergiaa omaa käyttöä varten Alppien vuoristomajoihin, joita ei voitaisi kytkeä sähköverkkoon ilman asianmukaista teknistä ja taloudellista panosta, päättynyt 31.12.2016?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi:
- a) Onko silloin tutkittava lisäksi, onko asetuksen 2015/1589 20 artiklaa tulkittava siten, että jos tukia on käytetty väärin ennen valtion viranomaisten toimenpidettä, komission on tehtävä takaisinperintäpäätös?
- b) Onko tutkittava, onko edellä mainittu tuki SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille soveltuva sillä perusteella, että sillä pyritään edistämään tietyn talousalueen kehitystä, vai onko se omiaan vääristämään kilpailua ja vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan?”

Asioiden C-102/21 ja C-103/21 yhdistäminen

- 28 Unionin tuomioistuimen presidentin 17.3.2021 tekemällä päätöksellä asiat C-102/21 ja C-103/21 yhdistettiin asian käsittelyn kirjallista ja suullista vaihetta sekä tuomion antamista varten.

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Alustavia huomautuksia

- 29 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämät kysymykset perustuvat siihen lähtökohtaan, jonka mukaan pääasioissa kyseessä olevat tuet ovat SEUT 107 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea ja että ne lisäksi ovat osittain asetuksen N:o 651/2014 mukaisia. Se näyttää myös katsovan lähtökohtaisesti, että niihin ei ole sovellettava de minimis -sääntöä, mikä sen on tarkistettava.

Ensimmäinen kysymys

- 30 Asioissa C-102/21 ja C-103/21 esittämällään ensimmäisellä kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, oliko 25.7.2012 annettuun komission päätökseen perustuva riidanalaisen tukiohjelman hyväksyminen edelleen voimassa, kun Bolzanon autonominen maakunta myönsi tukia KW:lle ja SG:lle (jäljempänä pääasioissa kyseessä olevat tuet).
- 31 Komission 25.7.2012 antaman päätöksen 2.2 kohdassa, jonka otsikko on ”Kesto ja talousarvio”, täsmennetään, että riidanalaisen tukiohjelman nojalla ”kaudella 2011–2016” myönnetään 187,25 miljoonan euron kokonaismäärä. Lisäksi tämän päätöksen tiivistelmässä, joka julkaistiin Euroopan unionin virallisessa lehdessä 4.1.2013, todetaan, että kyseisen ohjelman vahvistetaan kestävä 31.12.2016 saakka.
- 32 Tästä seuraa, että riidanalainen tukiohjelma ei enää 1.1.2017 lähtien ollut hyväksytty 25.7.2012 annetulla komission päätöksellä.
- 33 Unionin tuomioistuimen käytettävissä olevasta asiakirja-aineistosta ilmenee lisäksi, että komissio ei ole hyväksynyt tätä samaa tukiohjelmaa uudelleen tämän ajankohdan jälkeen.
- 34 Lisäksi on kiistatonta, että Bolzanon autonominen maakunta myönsi pääasioissa kyseessä olevat tuet 31.12.2016 jälkeen.
- 35 Ensimmäiseen kysymykseen on näin ollen vastattava, että komission 25.7.2012 antamaan päätökseen perustuva riidanalaisen tukiohjelman hyväksyminen ei ollut enää voimassa, kun Bolzanon autonominen maakunta myönsi pääasioissa kyseessä olevat tuet.

Toinen kysymys

- 36 Asioissa C-102/21 ja C-103/21 esittämällään toisella kysymyksellä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee lähinnä, onko asetuksen 2015/1589 20 artiklaa tulkittava siten, että tuen väärinkäyttöpauksessa komission tehtävänä on vaatia jäsenvaltiota perimään tuki takaisin.
- 37 On todettava komission näkemyksen mukaisesti, että tukiohjelman hyväksymisestä tehdyn komission päätöksen voimassaolon päättymisen jälkeen kyseisen tukiohjelman nojalla myönnettyt yksittäiset tuet eivät ole asetuksen 2015/1589 1 artiklan g alakohdassa tarkoitettua ”tuen väärinkäyttöä”.

- 38 Asetuksen 2015/1589 1 artiklan g alakohdassa nimittäin viitataan tilanteisiin, joissa tuensaaja käyttää tukea kyseisen asetuksen 4 artiklan 3 kohdan tai 9 artiklan 3 tai 4 kohdan taikka asetuksen N:o 659/1999 4 artiklan 3 kohdan tai 7 artiklan 3 ja 4 kohdan, jotka koskevat komission päätöksiä olla vastustamatta tukea sekä myönteisiä päätöksiä ja ehdollisia päätöksiä, nojalla tehdyn päätöksen vastaisesti.
- 39 Nyt käsiteltävissä asioissa ensimmäiseen kysymykseen annetusta vastauksesta kuitenkin seuraa, että 25.7.2012 annettua komission päätöstä ei voitu soveltaa enää 31.12.2016 jälkeen ja että kyseessä olevaa tukiohjelmaa ei ollut hyväksytty uudelleen tämän ajankohdan jälkeen.
- 40 Tämä seikka on riittävä peruste katsoa, ettei pääasioissa kyseessä olevia tukia voida pitää sellaisina, että niiden saajat olisivat käyttäneet niitä väärin.
- 41 Lisäksi on todettava, että vaikka olisi osoitettu, että riidanalaista tukiohjelmaa olisi jatkettu 31.12.2016 jälkeen, sen jatkamisellakaan ei olisi ratkaisevaa merkitystä, koska voimassa olevan tukijärjestelmän jatkamisella luodaan uusi tuki, joka on jatketusta järjestelmästä erillinen (ks. vastaavasti tuomio 4.12.2013, komissio v. neuvosto, C-111/10, EU:C:2013:785, 58 kohta).
- 42 Näin ollen pääasioissa kyseessä olevan kaltaisia tukia on pidettävä uusina tukina, jotka on myönnetty SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen vastaisesti ja jotka ovat tämän vuoksi asetuksen 2015/1589 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettua ”sääntöjenvastaista tukea”.
- 43 Jotta ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle voidaan antaa hyödyllinen vastaus, toinen kysymys on näin ollen muotoiltava uudelleen siten, että se koskee todellisuudessa sitä, onko SEUT 108 artiklan 3 kohtaa tulkittava siten, että komission tehtävänä on vaatia jäsenvaltiota perimään asetuksen 2015/1589 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettu sääntöjenvastainen tuki takaisin.
- 44 Tältä osin vakiintuneesta oikeuskäytännöstä johtuu, että SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrätyllä tukisuunnitelmien toteuttamista koskevalla kiellolla on välitön oikeusvaikutus ja että tässä määräyksessä tarkoitettua toteuttamiskieltoa sovelletaan välittömästi jokaiseen sellaiseen tukeen, joka on toteutettu siitä ilmoittamatta (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 88 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 45 Unionin tuomioistuin on päätellyt tästä, että kansallisten tuomioistuinten on taattava, että kaikki seuraukset SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen rikkomisesta toteutetaan niiden kansallisen oikeuden mukaisesti, erityisesti siltä osin kuin on kyse täytäntöönpanotoimien pätevyydestä tai tämän määräyksen vastaisesti myönnettyjen taloudellisten tukien takaisinperinnästä, ja kansallisten tuomioistuinten tehtävänä on siis toteuttaa toimenpiteet, joilla tukien toteuttamisen sääntöjenvastaisuus voidaan korjata, jottei tuensaajalla olisi enää mahdollisuutta käyttää tukia vapaasti komission päätöksen tekemiseen saakka jäljellä olevan ajan (tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 89 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 46 Lisäksi on todettava, että kaikki unionin oikeuden määräykset ja säännökset, jotka täyttävät edellytykset välittömän oikeusvaikutuksen aikaansaamiseksi, velvoittavat jäsenvaltioiden kaikkia viranomaisia eli ei ainoastaan kansallisia tuomioistujia vaan myös kaikkia julkishallinnon elimiä – hajautetut viranomaiset mukaan lukien – ja näillä viranomaisilla on velvollisuus soveltaa niitä (ks. vastaavasti tuomio 22.6.1989, Costanzo, 103/88, EU:C:1989:256, 31 kohta ja tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 90 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 47 On nimittäin niin, että unionin tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan sekä kansalliset hallintoviranomaiset että kansalliset tuomioistuimet, joiden tehtävänä on toimivaltansa rajoissa soveltaa unionin oikeuden määräyksiä ja säännöksiä, ovat velvollisia varmistamaan näiden määräysten ja säännösten täyden vaikutuksen (tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 91 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 48 Tästä seuraa, että kun kansallinen viranomainen toteaa, että tuki on myönnetty SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisen virkkeen vastaisesti, sen on oma-aloitteisesti perittävä takaisin sääntöjenvastaisesti myönnetty tuki (ks. vastaavasti tuomio 5.3.2019, Eesti Pagar, C-349/17, EU:C:2019:172, 92 kohta).
- 49 On lisättävä, että tällaisessa tapauksessa mikään ei lähtökohtaisesti estä asianomaista jäsenvaltiota katsomasta, että ainoastaan se tuen osa, joka ei täytä asetuksessa N:o 651/2014 vahvistettuja edellytyksiä, on palautettava.
- 50 Lisäksi on muistutettava, että EUT-sopimuksella käyttöön otetussa valtiontukien valvontajärjestelmässä kansallisten tuomioistuinten ja komission tehtävät ovat toisiaan täydentävät mutta erilliset (tuomio 2.5.2019, A-Fonds, C-598/17, EU:C:2019:352, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 51 Näin ollen komissio ei voi vaatia tuen takaisinperintää pelkästään sillä perusteella, että tuki on sääntöjenvastaista, vaan sen on arvioitava tuen soveltuvuus sisämarkkinoille kattavasti riippumatta siitä, onko tuen toteuttamista ilman ennakkolupaa koskevaa kieltoa noudatettu (ks. vastaavasti tuomio 14.2.1990, Ranska v. komissio, C-301/87, EU:C:1990:67, 17–23 kohta), mutta asetuksen 2015/1589 13 artiklan 2 kohdan mukaan se voi kuitenkin määrätä sääntöjenvastaisesti maksetun tuen perittäväksi tilapäisesti takaisin, kunnes se on tehnyt päätöksen tuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille.
- 52 Edellä esitetystä seuraa, että toiseen kysymykseen on vastattava, että SEUT 108 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että komission tehtävänä ei ole vaatia asianomaista jäsenvaltiota perimään asetuksen 2015/1589 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista tukea takaisin.

Kolmas kysymys

- 53 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee asioissa C-102/21 ja C-103/21 esittämällään kolmannella kysymyksellä lähinnä, soveltuvatko pääasioissa kyseessä olevat tuet SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille sillä perusteella, että niillä voidaan ”edistää tietyn talousalueen kehitystä”, vai ovatko ne ”omiaan vääristämään kilpailua ja vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”.
- 54 Tämän kysymyksen sanamuodosta ei kuitenkaan ilmene selvästi, viittaako ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin sillä kysymyksellään, ovatko pääasioissa kyseessä olevat tuet ”omiaan vääristämään kilpailua ja vaikuttamaan jäsenvaltioiden väliseen kauppaan”, SEUT 107 artiklan 1 kohtaan, jossa valtiontuet kielletään lähtökohtaisesti, vai SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdtaan, jossa täsmennetään, että sisämarkkinoille soveltuvana voidaan pitää tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ”ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”.

- 55 Kummassakaan tapauksessa unionin tuomioistuimelle näissä asioissa toimitetussa asiakirja-aineistossa ei anneta sille sellaisia tosiseikkoja koskevia täsmennyksiä, jotka olisivat tarpeen, jotta se voisi antaa ennakkoratkaisua pyytäneelle tuomioistuimelle hyödyllisiä tietoja SEUT 107 artiklan 1 kohdassa määrättyjen kilpailun vääristymistä ja jäsenvaltioiden väliseen kauppaan kohdistuvaa vaikutusta koskevien kriteerien soveltamisesta pääasioissa, sillä näiden kriteerien täyttymistä tai täyttymättä jäämistä ei kuitenkaan voida todeta pelkästään sen asiassa C-102/21 esitetystä ennakkoratkaisupyynnöstä mainitun seikan perusteella, että rahoitetun mikrovoimalaitoksen tuottamaa sähköä käytetään vain sähkön toimittamiseksi yksityishenkilön henkilökohtaiseen käyttöön.
- 56 Tästä seuraa, että tällainen kysymys on jätettävä tutkimatta.
- 57 SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdasta on syytä muistuttaa, että ennakkoratkaisupyynnön esittämisen oikeutuksena ei ole intressi saada neuvoa-antavia lausuntoja yleisistä tai hypoteettisista kysymyksistä vaan se, että pyyntö on olennaisesti tarpeen unionin oikeutta koskevan asian todelliseksi ratkaisemiseksi (tuomio 3.10.2019, A ym., C-70/18, EU:C:2019:823, 73 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 58 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisilla tuomioistuimilla ei kuitenkaan ole toimivaltaa päättää valtiontuen soveltuvuudesta sisämarkkinoille (ks. vastaavasti tuomio 26.10.2016, DEI ja komissio v. Alouminion tis Ellados, C-590/14 P, EU:C:2016:797, 96 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 59 Sen arvioiminen, soveltuvatko tukitoimenpiteet sisämarkkinoille, kuuluu nimittäin komission yksinomaiseen toimivaltaan, jonka käyttäminen unionin tuomioistuimet valvovat, kun taas kansalliset tuomioistuimet huolehtivat yksityisten oikeuksien suojaamisesta siinä tapauksessa, että SEUT 108 artiklan 3 kohdan viimeisessä virkkeessä määrättyä velvoitetta ilmoittaa valtiontuista etukäteen komissiolle on laiminlyöty (ks. vastaavasti tuomio 2.5.2019, A-Fonds, C-598/17, EU:C:2019:352, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 60 Tästä seuraa, että kysymys siitä, ovatko pääasioissa kyseessä olevat tuet SEUT 107 artiklan 3 kohdan c alakohdassa tarkoitettulla tavalla sisämarkkinoille soveltuvia, ei ilmeisesti ole tarpeen pääasioiden ratkaisemiseksi, joten se on jätettävä tutkimatta.

Oikeudenkäyntikulut

- 61 Pääasioiden asianosaisten osalta asioiden käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevien asioiden käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (yhdeksäs jaosto) on ratkaissut asiat seuraavasti:

- 1) **Komission 25.7.2012 antamaan päätökseen C(2012) 5048 final, joka koskee valtiontukea SA.32113 (2010/N) – Italia: Energiansäästöä, kaukolämmitystä ja syrjäisten alueiden sähköistystä koskeva tukiohjelma Alto Adigessa / Etelä-Tirolissa, perustuva hyväksyntä tukiohjelmalle mikrovesivoimalaitosten rakentamista varten ei ollut enää voimassa, kun Autonome Provinz Bozen (Bolzanon autonominen maakunta) myönsi tukia KW:lle ja SG:lle.**
- 2) **SEUT 108 artiklan 3 kohtaa on tulkittava siten, että Euroopan komission tehtävänä ei ole vaatia jäsenvaltiota perimään takaisin Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 108 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 13.7.2015 annetun neuvoston asetuksen (EU) 2015/1589 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista tukea.**

Allekirjoitukset